4 клас
Частина 9

УКРАЇНСЬКА МОВА. ЧИТАННЯ

Прізвище _____ Дата _____

Ім'я _____

Підсумкова діагностична робота

I. Прочитай текст.

Дідух. З цим словом пов..язане з..мове св..ято (Р,р)іздво Христове, що відзначає..ся християнами (шч,щ)ороку (в)зимку. А напередодні Святвечір. З яким нетерпі(н,нн)ям ми чекали ц..ого вечора!

Л..генькі сутінки заганяли нас до хати навіть тоді, коли (на)подвір..ї була в..сока снігова гірка, а коло неї — ковзанярс..ка дорі(ж,ш)ка.

Нарешті (на)ставала урочиста хв..лина. Відчинялися навстіж хатні двері — і ввалювалася хвиля білого морозяного повітря, а за ним — величезна в'язка соломи й невелика в'язочка пахучого сіна. Щоб не вихолодити хату, двері швидко зачиняли, а тато з порога звертався до всіх присутніх:

— Дозвольте внести дідух для маленького Ісуса, бо він у цю ніч колись народився у Вифлеємі, добрий вечір!

Мати, яка стояла біля стола (а ми, діти, сиділи рядочком на лаві), відповідала батькові:

— Просимо й дідуха, і сіно до нашої хати на Різдво Христове!

Після цього тато розв'язував в'язку й розтрушував товстим шаром солому на долівці — від порога й до столу, до лав і ліжка. А мати в цей час притрушувала сіном стіл і накривала білим святковим обрусом.

Потім тато приніс ще два великих при́колотки[1], а також два невеликих снопи жита й пшениці, які стояли всі свята на покуті під образами.

[1] **При́колоток** — невеликий сніп, з якого вимолочено зерно.

LIVEWORKSHEETS

Не буду детально переповідати, як ми гуртом при запаленій восковій свічці вечеряли з нової глиняної макітри новими дерев'яними ложками духмяною кутею, варениками кількох сортів, пампушками та іншими смачними стравами.

Але для нас, дітей, найцікавіше починалося після вечері, коли ми починали гратися в ді́дусі. Батько й мати сідали на лаву біля столу й починали кидати пригоршнями волоські горіхи, а ми намагалися якнайбільше назбирати їх у соломі. При цьому ми кудкудахкали, як кури, кахкали по-качиному, сичали по-гусячи, кукурікали. Гармидер стояв до неба! І стояли такі порохи, що за різдвяні свята їх набивалося повно й у миснику, і на образах, і на штучних квітах, які висіли на стінах. Тому по святах мати білила хату.

Потім ми перебігали через холодні сіни до бабусі й дідуся, де починалася та ж гра в дідусі. Але тут було трохи по-іншому.

Бабуся з великої торбини кидала волоські горіхи, а після неї дідусь витягав свою і посипав дідух лісовими дрібними горіхами. Ми лазили по дідуху, намацуючи руками й коліньми горіхи. Оте змагання, хто більше назбирає горіхів, — то була найбільша наша радість.

У нашій хаті дідух лежав на долівці аж два тижні, до Водохреща. Правда й те, що солому перетирали ногами на порохи, особливо коло порога.

А ще я згадував, що тато вносив і приколотки. І знаєте для чого? А щоб підкласти їх під подушки, бо всі свята ми спали на дідуху, застеленому вере́тами[2], — головами до образів, а ногами до вхідних дверей...

Сім'я прощалася з дідухом у саду. Висипали залишки соломи на купу й підпалювали. Якщо густий дим огортав дерева, то йшлося того року на врожай фруктів і ягід. А коли дим ішов стовпом уверх, то на цвіт весною очікуються приморозки, а значить, не буде поліття[3] на садовину.

Ось що таке дідух *(за Миколою Магерою)*.

---

[2] **Вере́та** — рядно, покривало з грубої тканини.

[3] **Поліття** — сприятлива погода.

LIVEWORKSHEETS

II. Виконай завдання.

1. Придумай і напиши заголовок до тексту.

_____

2. Склади й напиши три запитання до тексту.

_____

_____

_____

3. Спиши частину тексту, уставляючи, де слід, пропущені букви та знаки й розкриваючи дужки.

Дідух. З цим словом пов..язане з..мове св..ято (Р,р)іздво Христове, що відзначає..ся християнами (в)зимку. А напередодні Святвечір. З яким нетерпі(н,нн)ям ми чекали ц..ого вечора!

Л..генькі сутінки заганяли нас до хати навіть тоді, коли (на)подвір..ї була в..сока снігова гірка, а коло не(й,ї) — ковзаняр-с..ка дорі(ж,ш)ка.

Нарешті (на)ставала урочиста хв..лина.

LIVEWORKSHEETS

4. В останньому списаному реченні підкресли його члени, надпиши частини мови.

5. Розбери за будовою слова:

   пов'язане, хвилина, легенькі.

6. Познач, до якого збірника слід помістити текст:

   А «Народні казки»;
   Б «Звичаї й обряди українців»;
   В «Легенди України».

7. У цьому тексті дідухом називають:

   А гарно прикрашений невимолочений сніп;
   Б невеликий обмолочений сніп;
   В величезну в'я́зку соломи.

8. Добери й запиши...

   а) синоніми до слів **духмяний**, **галас**:

   _____

   _____

   б) антоніми до слів **величезний**, **кидати**:

   _____

   _____

9. Напиши, яке твоє улюблене свято в родині. Як воно проходить?

LIVEWORKSHEETS